

конкурентних переваг. Установлені причини слабого розвитку кооперації в системі аграрного виробництва України.

Ключевые слова: кооперація, кооперативне рухання, кооператив, суб'єкти кооперативних відносин, кооперативні теорії, сільське господарство, система аграрного виробництва, сільськогосподарська кооперація.

Abstract.

Raiter N.I. Modern opinions on definition of the cooperation essence and its importance in the agricultural production system.

In the article cooperation are considered, as an important factor in the establishment of modern integration-economic connections between economic entities in agricultural production system. The development of agricultural co-operation are explored, from the utopian vision of its as a means of eliminating social inequality to practical using as a tool for improving the efficiency of activities. The modern approaches to the definition of cooperation in agriculture are systematized and studied. Cooperation in the system of agrarian production are considered, as a form of social division of labour. The importance and necessity of cooperation of agricultural enterprises as a means of achieving competitive advantages are revealed. The reasons for the weak development of cooperation in the Ukrainian agrarian production system are established.

Key words: cooperation, cooperative movement, cooperative, the subjects of cooperative relations, cooperative theories, agriculture, system of agricultural production, agricultural cooperation.

УДК 657.37

ДО ПИТАНЬ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

**РИЖИК І.О., К.Е.Н., МИЛАШЕНКО В.М. К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ ПВНЗ «МНТУ»
НАКІСЬКО О.В. К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Формування фінансового результату діяльності на сільськогосподарських підприємствах здійснюється за рахунок основної операційної діяльності. Це сільськогосподарська діяльність, яка націлена на отримання сільськогосподарської продукції та економічної вигоди (результату, ефекту). Через те найважливішими питаннями є облік та формування фінансових результатів сільськогосподарських підприємств, як для керівників агроформувань, так і для економіки

країни в цілому. Показники фінансових результатів безпосередньо впливають на стабільність, фінансову спроможність та створення умов розширеного відтворення в аграрних підприємствах. Та нажалі питання економічного змісту та обліку фінансових результатів залишаються не до кінця вивченими неоднозначними в своїх трактуваннях та мають низку дискусійних положень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення основних положень обліку фінансових результатів діяльності підприємств знайшли своє відображення у наукових працях відомих вчених-економістів: Бутинця Ф.Ф., Олійника О.В., Маренич Т.Г., яка в своїх наукових трактуваннях фінансової звітності робить акценти на якісних характеристиках фінансової звітності, основними показниками якої є фінансові результати діяльності.

Формування цілей статті. Метою проведення даного дослідження виступає необхідність обґрунтування та уточнення теоретичних аспектів економічного змісту та обліку фінансових результатів як основного джерела фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств. В рамках досягнення поставленого завдання планується аналіз теоретичних аспектів обліку фінансових результатів в розрізі сучасної економічної теорії, а також здійснення порівняння розглянутих підходів до трактування економічного змісту та обліку фінансових результатів, встановлення основних відмінностей, переваг та недоліків їхнього використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий результат діяльності як сільськогосподарського підприємства так і господарств іншої галузі характеризується показником прибутку або збитку. Основною метою господарської діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку. Від суми отриманого прибутку залежать формування власного капіталу, покриття зобов'язань перед бюджетом, фінансування інвестиційної діяльності, а також платоспроможність як сільськогосподарського підприємства так і господарства будь-якої галузевої приналежності. Прибуток як головний показник ефективності діяльності підприємства виступає і як критерій визначення рівня виплат дивідендів, як визначальний фактор при встановленні рівня заробітної плати і винагороди адміністрації.

Головним аспектом в теоретичному забезпеченні вирішення завдань бухгалтерського обліку фінансових результатів є визначення кількісних і якісних параметрів фінансового результату діяльності: прибуток чи збиток; формування даних щодо фінансових результатів для потреб складання фінансової звітності й податкових декларацій;

інформаційне забезпечення порядку розподілу прибутку та здійснення операцій щодо розрахунків за сумами належних до бюджету податків та обов'язкових платежів, з акціонерами та засновниками за нарахованими їм дивідендами, формування резервів власного капіталу тощо [1, с. 222].

Враховуючи складність визначення сутності прибутку, варто послатися на наукові позиції Пирець Н.М., яким запропоновано основні характеристики прибутку: - прибуток являє собою форму доходу підприємства, яке здійснює певний вид діяльності; - категорія прибутку нерозривно пов'язана з категорією капіталу, оскільки прибуток є формою доходу підприємства, яке здійснює капіталовкладення для досягнення комерційного успіху; - прибуток характеризує не весь дохід, отриманий в процесі підприємницької діяльності, а тільки ту частину доходу, яка залишається за вирахуванням витрат на здійснення даної діяльності; - прибуток є вартісним показником, що виражений в грошовій формі [2, с. 130].

Якість прийняття управлінських рішень щодо фінансових результатів залежить від інформації, що формується в системі бухгалтерського обліку.

Ефективна діяльність сільськогосподарських підприємств, залежить не тільки від вирішення організаційних питань, але і від наявності якісної своєчасної облікової інформації про формування фінансових результатів. Необхідність підтримки ефективного функціонування підприємства потребує володіння якісною інформацією щодо його фінансової діяльності [3, с. 202].

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» облікова інформація повинна бути дохідлива і зрозуміла її користувачам за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації [4].

Особливістю бухгалтерської інформації є те, що вимоги до неї мають відображення у принципах бухгалтерського обліку, які зафіксовані у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [5].

Повністю погоджуємося з думкою Маренич Т.Г., яка вважає, що українські підприємства складають звітність за уніфікованими формами, які не відображають специфіки діяльності підприємств різних галузей економіки, не забезпечують доречною інформацією різнопланових користувачів. Показники, які наведено у фінансових звітах, не завжди об'єктивно відображають реальний стан і процеси

виробничо-фінансової діяльності підприємств. Через неоднозначне трактування змісту інформації, яка повинна в них відображатися, та бази для розрахунку показників, передбачених регламентом, їх часто розраховують неправильно, деякі взагалі не знаходять свого відображення. Суттєва для розуміння й оцінки діяльності підприємства інформація не розкривається в текстовій частині приміток до річної фінансової звітності. У цілому форму фінансових звітів спрощено, їхню інформаційність та аналітичність значно зменшено. Показники фінансової звітності не взаємопов'язані з показниками податкового обліку [6, с. 45].

Інформаційна система обліку фінансових результатів є необхідною та важливою частиною функціонування підприємства. Так, як господарська діяльність будь-якого підприємства характеризується його фінансовим результатом. Тому, дуже важливим для підприємства є досягнення позитивного фінансового результату, який є основою фінансово-економічного розвитку, стабільності та збереження фінансової незалежності підприємства.

Суттєвою вважається та інформація, відсутність якої може вплинути на прийняття рішень сторонніми користувачами звітності [7, с. 337]. Від того, яке значення цього порогу буде обрано, залежить фінансовий результат, адже придбані активи, які не перевищують суттєве значення, зразу ж будуть списані на витрати підприємства і, як наслідок, зменшується прибутковість підприємства.

Отже, інформація сама по собі є значною цінністю, незалежно від фактів, які вона фіксує. Ця цінність зумовлена можливостями, котрі вона надає для прийняття рішень [8, с. 73].

Такої ж позиції в своїх дослідженнях дотримується і Жук В.М., зниження контролю за достовірністю фінансової звітності, послаблення дисципліни й оперативності негативно впливають на достовірність фінансової звітності, але і на інші звітні системи, які мають узгоджуватися або базуватися на даних бухгалтерського обліку особливо в частині формування фінансових результатів діяльності. існуюча система обробки фінансової та статистичної звітності сільськогосподарських підприємств України є мало прийнятною для ефективного забезпечення інформацією потреб управління [9, с. 57].

Як показує міжнародна практика бухгалтерського обліку в основному розділяється на три головні підходи до трактування змісту фінансових результатів діяльності підприємства згідно яких по-перше – різниця між вартістю чистих активів підприємства протягом звітного періоду становить фінансовий результат. При цьому чисті активи

підприємства дорівнюють різниці між загальною вартістю майна підприємства та загальною сумою його заборгованостей і додаткових внесків власників; по-друге – фінансовий результат діяльності підприємства дорівнює різниці між величинами його доходів і витрат діяльності протягом звітного періоду; по-третє – показник фінансового результату визначається шляхом порівняння величини власного капіталу на початок звітного періоду та на кінець звітного періоду.

Найбільш вживаним в міжнародній практиці бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності підприємств, набув другий підхід, відповідно до якого фінансовий результат трактується як різниця між доходами та витратами діяльності підприємства, із врахуванням коригувань на суму зміни залишків запасів та незавершеного виробництва за звітний період. Такий аспект є характерним і для української системи бухгалтерського обліку [10, с. 205].

Висновки. Дослідження та висвітлення економічної сутності та методики визначення фінансових результатів діяльності в українській системі бухгалтерського обліку має певні відмінності від обліку результатів в міжнародній практиці. Для аграрних підприємств визначення фінансових результатів сільськогосподарської діяльності найбільш доцільно здійснювати за методом порівняння доходів і витрат від вищевказаної діяльності у звітному періоді, що забезпечує найбільший рівень достовірності облікових даних по конкретному показнику діяльності, який може бути актуальним для будь-якого користувача обліковою інформацією, та прямо впливати на результати діяльності підприємства.

Література.

1. **Макода С.А.** Економічний зміст та протиріччя в обліку фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств / **С.А. Макода** // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2015. – Вип. 161. – С. 220-226. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdusg_2015_161_28.

2. **Пирець Н.М.** Особливості обліку фінансових результатів згідно з національними та міжнародними стандартами / **Н.М. Пирець, Я.Б. Панфілова** // Економічний простір. – 2012. – № 62. – С. 228-234.

3. **Шугун М.М.** Фінансова звітність підприємства: ознаки якості / **М.М. Шугун** // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 3 (45). – С. 201-209.

4. Загальні вимоги до фінансової звітності: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1: від 7 лютого 2013 р., № 73 / Міністерство фінансів України. – Офіц. вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

5. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р., № 966-XIV / Верховна Рада України. – Офіц. вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

6. **Маренич Т.Г.** Якісні характеристики фінансової звітності / **Т.Г. Маренич** // Економіка АПК. – 2011. – № 12. – С. 44-49.

7. **Щирба М.Т.** Суттєвість в обліковій політиці підприємства / **М.Т. Щирба** // Економічний аналіз. – 2008. – Вип. 3 (19). – С. 337-341.

8. **Яворов В.В.** Роль облікової інформації в управлінні підприємством / **В.В. Яворов** // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 2. – С. 73-76.

9. **Жук В.М.** Обліково-інформаційне забезпечення моніторингу аграрного ринку України / **В.М. Жук** // Економіка АПК. – 2011. – № 8. – С. 53-60.

10. **Макода С.А.** Теоретичні аспекти питань обліку фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств/ **С.А. Макода** // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 9-1. Част. 4. – С. 202-205.

11. Постановление Министерства финансов Республики Беларусь от 7 марта 2007 г. № 41 «Об утверждении форм бухгалтерской отчетности, инструкции по заполнению и представлению форм бухгалтерской отчетности и признании утратившими силу некоторых нормативных правовых актов Министерства финансов Республики Беларусь» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.levonevski.net/pravo/razdelb/text738/index.html>.

References.

1. **Makoda S.L.** (2015). Ekonomichnij zmist ta protirichchja v obliku finansovih rezul'tativ dijal'nosti sil's'kogospodars'kih pidpriemstv [Economic content and contradictions in the accounting of financial results of agricultural enterprises]. *Visnik Harkiv's'kogo nacional'nogo tehnichnogo universitetu sil's'kogo gospodarstva imeni Petra Vasilenka - Bulletin of Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko*, issue 161, pp. 220-226 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2015_161_28 [in Ukrainian].

2. **Pirec' N.M., Panfilova Ja.B.** (2012). Osoblivosti obliku finansovih rezul'tativ zgidno z nacional'nimi ta mizhnarodnimi standartami [Features of accounting for financial results in accordance with national and international standards]. *Ekonomichnij prostir – Economic space*, No 62, pp. 228-234 [in Ukrainian].

3. **Shigun M.M.** Finansova zvitnist' pidpriemstva: oznaki jakosti [Financial statements of the enterprise: signs of quality]. *Visnik ZhdTU – Bulletin of ZHD TU*, No 3 (45), pp. 201-209 [in Ukrainian].

4. Zagal'ni vimogi do finansovoï zvitnosti: nacional'ne polozhennja (standart) buhgalters'kogo obliku 1: vid 7 ljutogo 2013, No 73 [General Requirements for Financial Statements: National Accounting Standard (Standard) 1: February 7, 2013, No 73]. (2013, 07 February). *Ministerstvo finansiv Ukraïni – Ministry of Finance of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukraïni «Pro buhgalters'kij oblik i finansovu zvitnist' v Ukraïni» vid 16 lipnja 1999, № 966-XIV [Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine» dated July 16, 1999, No. 966-XIV]. *Verhovna Rada Ukraïni – Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

6. **Marenich T.G.** (2011). Jakisni charakteristiki finansovoï zvitnosti [Qualitative characteristics of financial reporting]. *Ekonomika APK – Economy AIC*, No 12, pp. 44-49 [in Ukrainian].

7. **Shhirba M.T.** (2008). Suttevist' v oblikovij politici pidpriemstva [Significance in the accounting policies of the enterprise]. *Ekonomichnij analiz – Economic analysis*, Issue 3 (19), pp. 337-341 [in Ukrainian].

8. **Javorov V.V.** (2009). Rol' oblikovoï informacii v upravlinni pidpriemstvom [The role of accounting information in the management of the enterprise]. *Oblik i finansi APK – Accounting and finance AIC*, No 2, pp. 73-76 [in Ukrainian].

9. **Zhuk V.M.** (2011). Oblikovo-informacijne zabezpechennja monitoringu agrarnogo rinku Ukraïni [Accounting and information support of monitoring of the agrarian market of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economy AIC*, No 8, pp. 53-60 [in Ukrainian].

10. **Makoda S.L.** (2014). Teoretichni aspekti pitan' obliku finansovih rezultativ dijal'nosti sil'skogospodars'kih pidpriemstv [Theoretical aspects of accounting of financial results of agricultural enterprises]. *Naukovij visnik Hersons'kego derzhavnogo universitetu Scientific Herald of Kherson State University*, Issue 9-1, Part. 4, pp. 202-205 [in Ukrainian].

11. Postanovlenie Ministerstva finansov Respubliki Belarus' ot 7 marta 2007 № 41 «Ob utverzhdenii form buhgalterskoj otchetnosti, instrukcii po zapolneniju i predstavleniju form buhgalterskoj otchetnosti i priznanii utrativshimi silu nekotoryh normativnyh pravovyh aktov Ministerstva finansov Respubliki Belarus'» [The Resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus dated March 7, 2007 No. 41 «On Approving the Forms of Accounting Reporting, Instructions for Filling and Presenting Forms of Accounting Reports and the Recognition of Some Normative Legal Acts of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus»]. (2007, 7 March). *www.levonevski.net*. Retrieved from <http://www.levonevski.net/pravo/razdelb/text738/index.html> [in Russian].

Анотація.

Рижик І.О., Милашенко В.М., Накісько О.В. До питань обліку фінансових результатів діяльності підприємств АПК.

Стаття присвячена економічному змісту та протиріччям в обліку фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. Теоретичною і методологічною основою статті є положення наукових думок вітчизняних та зарубіжних вчених. Були застосовані методи: аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта і предмета дослідження; абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формулювання висновків). В ній обґрунтовано та уточнено теоретичні положення щодо обліку фінансових результатів як основного джерела фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств. Також, в статті, висвітлені теоретико-методологічні основи формування та складання фінансової звітності.

Ключові слова: фінансові результати, доходи, витрати, фінансовий облік, сільськогосподарські підприємства.

Аннотация.

Рыжик И.А., Михайленко В.М., Накиско А.В. К вопросам учета финансовых результатов деятельности предприятий АПК.

Статья посвящена экономическому содержанию и противоречиям в учете финансовых результатов деятельности сельскохозяйственных предприятий. Теоретической и методологической основой статьи является положение научных мыслей отечественных и зарубежных ученых. Были применены методы: анализа и синтеза - для изучения объекта и предмета исследования; абстрактно-логический (теоретические обобщения и формулирования выводов). В ней обосновано и уточнены теоретические положения по учету финансовых результатов как основного источника финансирования деятельности сельскохозяйственных предприятий. Также, в статье, освещены теоретико-методологические основы формирования и составления финансовой отчетности.

Ключевые слова: финансовые результаты, доходы, расходы, финансовый учет, сельскохозяйственные предприятия.

Abstract.

Ryzhik I.O., Mikhailenko V.M., Nakiski O.V. To questionnaire of accounting financial results of activity of agricultural complex.

The article is devoted to economic content and contradiction in accounting of financial results of activity of agricultural enterprises. The theoretical and methodological basis of the article is the position of scientific opinions of domestic and foreign scientists. Were used methods: analysis and synthesis – to study the object and subject of research; Abstract-logical (theoretical generalizations and formulation of conclusions). It substantiates and clarifies the theoretical provisions regarding the accounting of financial results as the main source of funding for agricultural enterprises. Also, in the article, the theoretical and methodological bases of financial reporting formulation and compilation are highlighted.

Key words: financial results, revenues, expenses, financial accounting, agricultural enterprises.